

KOOPSTOEG

Tweeluik

primair
openbaar
onderwijs

Voor elkaar

Groep 4/5/6

2010-2011

1. Inhoudsopgave

1.	Inhoudsopgave	- 2 -
2.	Inleiding	- 3 -
3.	Groep 4, 5 en 6	- 4 -
3.1	Dagprogramma.....	- 4 -
3.2	Gemengde groep	- 4 -
3.3	Daltononderwijs	- 4 -
3.3.1	Planbord.....	- 4 -
3.3.2	De dagkleuren:.....	- 5 -
3.3.3	De taak	- 5 -
3.3.4	Zelfstandigheid	- 7 -
3.3.5	Verantwoordelijkheid/vrijheid.....	- 8 -
3.3.6	Samenwerken	- 8 -
3.3.7	Uitgestelde aandacht.....	- 9 -
3.3.8	Stilwerken	- 9 -
3.3.9	Extra- en keuzewerk	- 9 -
3.3.10	Extra ondersteuning.....	- 10 -
3.3.11	Lokaalinrichting.....	- 10 -
4.	Eindoelen voor het daltononderwijs	- 11 -
4.1	Samenwerken	- 11 -
4.2	Zelfstandigheid	- 12 -
4.3	Verantwoordelijkheid	- 12 -
5.	Tot slot.....	- 13 -

2. Inleiding

Tweeluis is een daltonschool in ontwikkeling. Op 1 augustus 2006 is gestart met het geven van daltononderwijs. In dit ontwikkelingsproces is het belangrijk om helderheid te hebben over de daltonontwikkeling in de verschillende groepen. Elk schooljaar worden de groepsboeken van de diverse groepen aangepast aan de dagelijkse praktijk in de groepen. Het is een levend document waarin:

- beschreven staat hoe het daltononderwijs in de groepen gestalte wordt gegeven;
- houvast in de dagelijkse praktijk voor de (inval) leerkrachten wordt gegeven;
- derden, bijvoorbeeld ouders en bestuur, een beeld wordt gegeven van het onderwijs op Tweeluis.

Tot slot is het de basis voor het gezamenlijk teamgesprek over het daltononderwijs en biedt het mogelijkheden tot klassenconsultatie en visitatie.

In het schooljaar 2010 – 2011 wordt op Tweeluis voor het eerst gewerkt met drie groepen. Dit heeft geresulteerd in drie groepsboeken. Eén voor groep 1/2/3, één voor groep 4/5/6 en één voor groep 7/8. De werkwijze in de groepen, met name groep 1/2/3, zal daardoor veranderen. In de daltonvergaderingen, die regelmatig zullen plaatsvinden tijdens het schooljaar, zal met elkaar gekeken worden hoe we het daltononderwijs zo goed mogelijk gestalte kunnen geven. Hierbij zal ons motto “Met elkaar komt het voor elkaar” leidend zijn.

3. Groep 4, 5 en 6

3.1 Dagprogramma

Er wordt gewerkt volgens een vaste dagindeling. Het programma is gerelateerd aan de weekplanning, die vermeld staat op het planbord. Zo is het voor de leerkrachten en de leerlingen duidelijk wanneer welke activiteiten plaats vinden.

3.2 Gemengde groep

De kinderen zitten in een gemengde groep, waarin zowel kinderen van groep 4 als 5 en 6 zitten. De kinderen kunnen veel van elkaar leren, bijvoorbeeld samenwerken en elkaar helpen. Dit bevordert het verantwoordelijkheidsgevoel.

3.3 Daltononderwijs

Daltononderwijs gaat uit van drie pijlers:

Zelfstandigheid:	<ul style="list-style-type: none">• zelf pakken en opruimen van de spullen;• zelf bedenken in welke volgorde je het werk wilt gaan doen.
Verantwoordelijkheid/vrijheid	<ul style="list-style-type: none">• ruimte voor eigen initiatief en inbreng;• keuze met wie je wilt werken;• keuze waar je wilt werken.
Samenwerken:	<ul style="list-style-type: none">• samen werken aan een taak;• samen een spel spelen;• werken met een "maatje"

3.3.1 Planbord

Op de dagtaak van groep 4 staan voor het kind de onderdelen die het zelfstandig kan verwerken. Op het planbord staat aangegeven wanneer de instructie plaatsvindt en wanneer er gezamenlijke activiteiten voor de hele groep gepland zijn. Op de weektaak van het kind van groep 5 en 6 is aangegeven wat er voor die week gedaan moet worden.

Er wordt aangegeven welke activiteit instructie behoeft en of het een samenwerkingsopdracht is. Op het planbord ziet het kind door middel van gekleurde kaartjes wanneer de instructie plaats vindt en wanneer de gezamenlijke activiteiten plaats vinden.

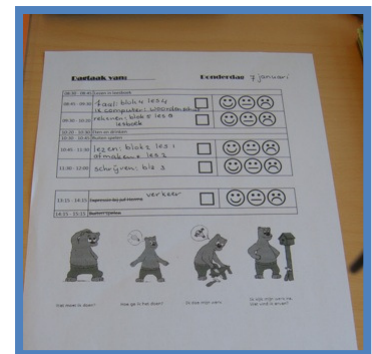
3.3.2 De dagkleuren:

De dagkleuren die in de hele school gebruikt worden zijn:

	maandag		dinsdag
	woensdag		donderdag
	vrijdag		zaterdag
	zondag		

3.3.3 De taak

Bij zelfstandigheid is de taak leidend. Deze taak bestaat in het begin van groep 4 uit dagtaken. Per dag staan daarop de opdrachten van taal, rekenen, lezen en schrijven. Per dag minimaal drie verplichte opdrachten, met daarnaast een aantal andere opdrachten. De verplichte opdrachten worden door de leerkracht samengesteld. Op het formulier kan het kind door middel van smiley's aangeven hoe het gewerkt heeft en of hij het makkelijk of moeilijk vond. In groep 4 verwachten we dat het kind kan omgaan met een dagtaak. Het moet in staat zijn het werk over de dag te verdelen door vooraf een planning te maken. Als het klaar is met de dagtaak, kan het verder gaan met de extra- of keuzeopdrachten. De dagtaak zal na een aantal maanden overgaan naar een weektaak.

Op het weektaakformulier staan de opdrachten die die week gedaan moeten worden. Voor groep 5 loopt de taak van dinsdag tot en met maandag en voor groep 6 van woensdag tot en met dinsdag. In groep 5 en aan het begin van groep 6 moet het kind in staat zijn om het werk over een halve week te verdelen. Het streven is dat groep 6 aan het einde van het schooljaar een planning voor de hele week kan maken.

Wanneer hij klaar is met het werk wat op die dag is ingepland, kan hij vooruit werken of kiezen voor klaarwerk. Op de achterkant van de weektaak wordt per dag geëvalueerd met behulp van drie smiley's en een toelichting.

De toelichting kan gerelateerd zijn aan de afspraak van de week. Op deze manier leert het kind kritisch na te denken over zijn eigen werkhouding en resultaten. Als de weektaak af is, uiterlijk dinsdag, de laatste dag van de weektaak, wordt de taak ingeleverd. De leerkracht reflecteert door een beoordeling te geven voor het houden aan en/of te werken aan de afspraak van de week. Daarnaast wordt er wekelijks in de groep besproken hoe er gewerkt wordt, wat er beter zou kunnen en waar nodig zijn er individuele gesprekken. Daarnaast wordt eventueel de resultaten van gemaakte toetsen genoteerd. De weektaak gaat dinsdag mee naar huis. Op deze manier krijgen ouders te zien hoe er gewerkt is en kunnen dit bespreken met het kind.

Op de weektaak komt u verschillende tekens tegen:

- over deze opdracht volgt nog instructie: als het kind denkt dat hij weet wat hij moet doen mag hij er wel mee beginnen, maar nog geen vragen over stellen. Hiermee moet hij wachten tot de instructietijd;
- deze opdracht moet samen met het maatje gemaakt worden.

De dag- en weektaak wordt bewaard in een mapje. Aan het eind van de week levert de kind de taak in, zodat de leerkracht kan zien hoe het gegaan is en hem feedback geven. Hierna gaat de taak mee naar huis. De ouders krijgen dan inzicht in hetgeen het kind die week heeft gedaan en welke cijfers het heeft behaald. De taak komt ondertekend weer terug naar school.

Daltonafpraak van de week:

Elke week staat er een daltonafpraak centraal. Deze afspraak ligt op het gebied van samenwerken, zelfstandigheid of verantwoordelijkheid. De leerkracht houdt gedurende de week bij hoe het kind met de afspraak omgaat. De beoordelingen komen op de weektaak en in het rapport.

In het schooljaar 2010 – 2011 zijn dit de volgende afspraken:

Zelfstandigheid

- Ik wacht tot het juiste moment om de juf om hulp te vragen;
- Ik kan op het planbord zien wanneer ik instructie heb;
- Ik houd mij aan klassen- en schoolregels;
- Ik bedenk van te voren of ik deinstructie nodig heb.

Samenwerken

- Als ik hulp nodig heb, vraag ik mijn maatje;
- Ik behandel mijn maatje zoals ik zelf behandeld wil worden;
- Ik gedraag mij als een kanjer.

Verantwoordelijkheid en plannen

- Ik plan het zelfstandig werken zelf in;
- Ik kijk mijn werk zelf na en verbeter het;
- Ik noteer van elke les hoe ik vind dat ik gewerkt heb;
- Ik kies zelf waar ik ga werken;
- Ik noteer van elke dag hoe ik vind dat ik gewerkt heb;
- Ik pak zelf alle materialen die ik voor een les nodig heb.

Evaluatie

Aan het eind van de week wordt het taakwerken door de leerlingen zelf geëvalueerd. Deze evaluatie kan een basis zijn voor een gesprek tussen leerkracht en leerling. Naast de individuele evaluatie wordt er ook wekelijks met de groep geëvalueerd.

3.3.4 Zelfstandigheid

Zelfstandig werken

We verwachten van het kind dat het:

- doet wat gedaan moet worden;
- het werk op tijd afmaakt en inlevert;
- het werk kritisch beoordeelt;
- de taak inkleurt;
- materialen zelf verzamelt, pakt en opruimt;
- eerst het "maatje" om hulp vraagt, dan een andere leerling en, dan de juf;
- een ander niet stoort;
- zonder direct toezicht kan werken, bijvoorbeeld op de gang, in het stilte- of in het samenwerklokaal.

Bij het zelfstandig werken maakt het kind gebruik van de volgende materialen

- het planbord;
- de dag- of weektaak;
- het verkeerslicht;
- maatjesbord;
- de geluiddempers.

Zelfstandig leren

We vinden het belangrijk dat het kind zelf invulling gaat geven aan zijn eigen "leren". De kind wordt uitgedaagd zelf met ideeën te komen. Dit is in groep 4 nog in het beginstadium, maar wordt verder uitgebouwd. Wel is het kind in staat om zich te oriënteren op de taak en te controleren of het werk ook daadwerkelijk gedaan is. Het zelfstandig oplossen van de problemen, die het tijdens het werken tegenkomt, is in het begin van groep 4 nog niet voor ieder kind haalbaar. Het is wel in staat om elkaar hulp te geven en te vragen.

Vanaf groep 5 vinden we het belangrijk het kind zelf invulling gaat geven aan zijn eigen "leren". Het kind wordt uitgedaagd zelf met ideeën te komen. De kind van groep 5 is hier in beperkte mate mee begonnen. De kind is in staat om zich te oriënteren op de taak en te controleren of het ook daadwerkelijk gedaan is. De kind kijkt het werk zelf na en onderneemt actie indien het werk niet zo goed gemaakt is, verbetert het of vraagt extra uitleg of hulp. Het zelfstandig oplossen van problemen die het tijdens het werken tegenkomt, is nog niet voor ieder kind haalbaar. Het is wel in staat om elkaar hulp te geven en te vragen.

3.3.5 Verantwoordelijkheid/vrijheid

De verantwoordelijkheid voor het eigen werk wordt in groep 4, 5 en 6 stapje voor stapje verder uitgebouwd. Hierbij wordt terdege rekening gehouden met de mogelijkheden van het kind.

Het kind mag kiezen:

- in welke volgorde het de opdrachten gaat maken;
- om alleen of samen te werken;
- uit een aantal extra opdrachten als het klaar is met de dag- of weektaak;
- of het gebruik maakt van de geluidsdeempers;
- uit opdrachten uit de keuzekast.

Bij alle keuzes die het kind mag maken, geldt dat het anderen niet mag hinderen of storen. De leerkracht bepaalt welke keuzevrijheid ieder kind heeft, afhankelijk van hoe een kind omgaat met de vrijheid.

Daarnaast vertrouwt de leerkracht erop dat het kind:

- het werk eerlijk nakijkt;
- het eigen werk eerlijk beoordeelt;
- actie onderneemt n.a.v. de beoordeling;
- een eerlijke evaluatie opstelt;
- verantwoordelijkheid neemt voor de (eigen) materialen;
- zich houdt aan de taak die het middels de taakkaartjes toegewezen krijgt;
- zich houdt aan de kanjerafspraken.

De leerkracht streeft er naar een houding aan te nemen die vertrouwen uitstraalt en dit ook dagelijks richting het kind uit te spreken.

3.3.6 Samenwerken

We willen de kinderen leren met elkaar samen te werken, ook als je geen vriendje of vriendinnetje bent. Er worden steeds wisselende tweetallen (maatjes) gemaakt. Met dit maatje wordt samengewerkt aan de taak. De leerkracht geeft de maatjes op het “maatjesbord” aan.

De kinderen werken samen:

- aan hun taak door elkaar te helpen en te overleggen;
- aan groepsopdrachten;
- met leerspelletjes;
- met materialen uit de keuzekast;
- aan “maatjeswerk”, dit zijn de verplichte samenwerkopdrachten.

Tevens wordt er schoolbreed aandacht besteed aan het samenwerken. Er vinden “groepsdoorbroken” activiteiten plaats en (wanneer de resultaten hierom vragen) wordt er geoefend met lezen middels tutoeren.

Bij samenwerken wordt er uitgegaan van wederzijds respect. Hier wordt wekelijks aandacht aan besteed, onder andere via de kanjertraining.

3.3.7 Uitgestelde aandacht

Soms mag het kind geen hulp vragen aan de leerkracht. De leerkracht helpt dan andere kinderen individueel of in een klein groepje, of is bezig met de instructie bij de andere jaargroep. Dat noemen we uitgestelde aandacht.

Het kind dat op dat moment niet verder kan met zijn eigen taak, kan dan:

- hulp vragen bij het maatje of een medeleerling;
- eerst een ander onderdeel van hun taak maken.

Na afloop van de periode uitgestelde aandacht mag het kind de leerkracht om hulp vragen.

Als de groep het nodig heeft, is er één teken voor uitgestelde aandacht. Dat is het verkeerslicht. De kinderen leren eerst zelf een oplossing te zoeken. De leerkracht geeft door middel van het verkeerslicht aan dat zij niet gestoord wil worden of dat de leerlingen elkaar niet mogen storen.

3.3.8 Stilwerken

Tijdens toetsmomenten is iedereen zonder praten met het eigen werk bezig. Tijdens het “stilwerken” is overleggen en/of elkaar om hulp vragen niet toegestaan. Dit is een moment van bewuste rust in de groep. Wanneer een kind op een ander moment rust en/of stilte nodig heeft, kan het ervoor kiezen om in het stiltelokaal te werken of gebruik te maken van de geluidsdempers.

3.3.9 Extra- en keuzewerk

Wij vinden het belangrijk dat elk kind toe komt aan kiezen uit de keuzekast, ook het wat langzamere kind. Om deze reden is de keuzekast opgenomen in de weektaak. Elke week werkt het kind dertig minuten uit de keuzekast, afwisselend alleen, in tweetallen of in een groepje.

Wanneer een kind meer aankan dan dat de basisstof aanbiedt, wordt er extra werk aangeboden. Voor sommige kinderen is dit opgenomen als verplicht onderdeel binnen de weektaak, voor andere kinderen wordt dit als klaarwerk aangeboden. Extrawerk kan het herhalen van pas geleerde stof zijn om zo het geleerde “in te slijpen” of verdiepingsstof, waarbij het geleerde op een iets hoger niveau moet worden toegepast.

Wanneer een kind klaar is met de weektaak, werkt het verder met het klaarwerk. Hiervoor is een klaarkast in de klas ingericht met verschillende materialen.

Daarnaast wordt er keuzewerk als klaarwerk aangeboden voor vlotte leerlingen. Keuzewerk bestaat uit een aantal uitdagende, uiteenlopende en (af)wisselende opdrachten waaruit het kind kan kiezen. Vervolgens wordt er een plan van aanpak opgesteld en vorderingen worden bijgehouden in een werkplan. De opdracht kan bestaan uit het maken van een presentatie, spreekbeurt, verslag, poster, enz. Het plan van aanpak, het werkplan en het resultaat worden door de leerkracht en eventuele klasgenoten beoordeeld. Samenwerken is, als het kind dit wil, ook mogelijk.

3.3.10 Extra ondersteuning

Een aantal keren per week krijgen minder taalvaardige kinderen extra ondersteuning in de schakelklas. Hierbij staat taalverwerving en de woordenschatuitbreiding voorop.

3.3.11 Lokaalinrichting

Groep 4/5/6 is een kleine groep. De leerlingen zitten per jaargroep samen aan groepstafels. In het lokaal staat ook een instructietafel waaraan extra of verlengde instructie wordt gegeven. Ten behoeve van het daltononderwijs hangen er twee planborden, een verkeerslicht en een maatjesbord. Op een vaste plek hangen geluidsdempers. Ook zijn er extrawerkplekken in het lokaal gerealiseerd. Buiten het lokaal hebben de leerlingen de beschikking over werkplekken op de gang en in het samenwerk- en stiltelokaal. In het lokaal en op de gang hebben de leerlingen de beschikking over computers waarop computerprogramma's voor hen zijn geïnstalleerd. Tevens vinden de kinderen op de gang het keuzekastmateriaal.

4. Einddoelen voor het daltononderwijs

We hebben eind schooljaar 2009 – 2010 einddoelen voor ons daltononderwijs vastgesteld. Ons daltononderwijs is erop gericht om de onderstaande doelen, naast de reeds voor groep 3 formuleerde doelen, te behalen aan het eind van groep 6. Het zijn ik-doelen geformuleerd in zichtbaar gedrag.

4.1 Samenwerken

Samenwerken (spelen)

Hierbij is het samenwerken nog vooral doel en nog geen middel. Er is nog geen sprake van taakdifferentiatie. De taak ligt vooraf vast. Sociale doelstellingen staan hierbij centraal.

Ik...

stel vragen aan een ander;
reageer op wat een ander zegt;
moedig een ander aan mee te doen;
bied aan om iets uit te leggen;
vraag hulp aan een ander;
herinner een ander aan de taak of opdracht;
kan omgaan met verschillen in de groep;
kan tutor zijn van andere kinderen.

Samen leren

Het gaat hierbij om het creëren van situaties waarbij kinderen van en met een ander leren. De vorm wordt nog sterk gestructureerd door de taak of door de leerkracht.

Ik...

geef een ander een complimentje;
maak tip- en topopmerkingen;
kom afspraken en beloftes na;
help een ander zonder voor te zeggen;
zeg op een vriendelijke wijze er niet mee eens te zijn;
bepaal met anderen de plaats van werken;
verzamel met anderen materialen.

4.2 Zelfstandigheid

Zelfstandig werken

Het gaat hierbij om het creëren van situaties waarbij kinderen leren omgaan met uitgestelde aandacht.

Ik...

deel mijn eigen werk in (volgorde);
werk taakgericht;
kan verschillende soorten instructie (uitleg) aan;
verzorg mijn eigen werkplek;
ken het gebruik van materialen;
werk in wisselende groepsgrootte;
laat mij niet afleiden.

Zelfverantwoordelijk leren

Het gaat hierbij om leersituaties waarin kinderen zelfsturend bezig zijn. De kinderen leren zichzelf al doelen te stellen ten aanzien van ambitieniveau, het gewenste eindresultaat. Zij maken keuzes over hoe zij deze doelen willen bereiken. De leerstof wordt nog goeddeels door de leerkracht aangereikt.

Ik...

administreer mijn eigen werk;
verwoord eigen oplossingsstrategieën;
deel mijn eigen tijd in;
gebruik de tijd goed.

4.3 Verantwoordelijkheid

Gedeelde sturing

Hier is sprake van een vrij breed scala aan mogelijkheden. In een begin van gedeelde sturing gaat het bijvoorbeeld om werkvormen waarbij de leerkracht alternatieven aandraagt, waaruit gekozen kan worden. Er zijn verplichte en keuzeonderdelen. In een later stadium volgen dan activiteiten waarbij de kinderen in sterke mate keuzemogelijkheden hebben in het bepalen waaraan, hoe en met wie er gewerkt wordt.

Ik...

kan tegen kritiek;
heb inbreng in het groepsgebeuren;
denk mee bij het opstellen van plannen;
leg verantwoording af over mijn doen en laten;
maak zelf afspraken;
draag zorg voor een goede sfeer;
kan begrip opbrengen voor de situatie;
neem initiatieven om de ander te leren kennen.

5. Tot slot

In dit groepsboek hebben we geprobeerd om een beeld te geven van de werkwijze in groep 4/5/6. Mochten er toch nog vragen over blijven, is het natuurlijk altijd mogelijk om extra informatie te krijgen bij de groepsleerkrachten of bij de directie. Verder kan het ook heel verhelderend zijn om de leerlingen te vragen uit te leggen hoe zij dagelijks werken in de groep.

Nunspeet, 4 augustus 2010,
Namens het team Tweeluik,

Bert Stam
(Directeur Tweeluik)